

PRACOVNÍ NÁVRH

PROGRAMU ČESKOSLOVENSKÉ STRANY
LIDOVÉ

PRACOVNÍ NÁVRH

PROGRAMU ČESKOSLOVENSKÉ STRANY
LIDOVÉ

Příloha časopisu Důvěrník číslo 11/1968

OD PRVNÍCH DRAMŽIKŮ SAMOSTATNĚ POLITICKÉ A KULTURNÍ EXISTENCE ČESKÉHO A SLOVENSKÉHO NÁRODA jsou dějiny spjaty s myšlénkou křesťanství. Dnes, kdy se snažíme o demokratický a sociálně spravedlivý vývoj společnosti, který zaručuje základní práva a svobody každého jednotlivce, chceme v duchu této tradice usilovat, aby právní řád byl v souladu s řádem mravním a tvořil základní předpoklad k uskutečnění obecného blaha a prospěchu. Snaha dosáhnout tohoto cíle je jádrem nového programu ČSL.

Člověk má nejen právo, nýbrž i povinnost jednat vždy podle svého vlastního svobodného přesvědčení a svědomí. Každý občan má právo činně se účastnit veřejného života své země a zároveň povinnost přispívat svým dílem k vytváření hodnot hmotných a duchovních a usilovat o jejich spravedlivé rozdělování.

Tato práva a svobody, které z nich vyplývají, jsou ve své podstatě založeny na důstojnosti člověka, hlášené křesťanstvím. Aby se tyto zásady mohly uskutečnit, je třeba vytvořit podmínky pro základní poslání občana, službu člověku i celé společnosti.

Idea služby zavazuje jednotlivce i společnost. Tvoří základ státotvorných povinností občanů. Práva i povinnosti se navzájem doplňují a dovršují, čímž přispívají k formování svobodného člověka a k vytváření svobodné společnosti a státu. Žijeme v socialistickém státě a považujeme za svou povinnost přispívat především k dosažení cíle, který je nám všem společný: stát svobodných, spokojených a šťastných občanů.

ČESKOSLOVENSKÁ STRANA LIDOVÁ je nezávislé demokratická politická strana československých státních občanů, kteří se hlásí ke křesťanskému světovému názoru. Vychází z pokrokových tradic křesťanskosociálního hnutí a ze současného vývoje křesťanských názorů na rozvoj lidské společnosti.

ČSL považuje za svou první povinnost nově formulovat vlastní program a vypořádat se ve svých řadách se vším, co je v rozporu s jeho tendencemi a co v minulosti nesloužilo jejímu dobrému jménu. Přitom ovšem nelze přehlížet, že poctivé úsilí řadových členů a funkcionářů strany přinášelo i v uplynulých letech nesporně kladné výsledky.

Přirozeným právem a požadavkem každého jedince je právně politická organizace státu založená na spravedlivém rozdělení veřejné moci. Stát proto nesmí preferovat žádné společenské skupiny na úkor jiných a vytvářet tím výsadní postavení. Jeho základním úkolem je řídit a harmonicky upravit vztahy mezi občany tak, aby výkon práv jedněch netvořil překážky výkonu stejných práv druhých, ani je neohrožoval. Předpokladem je, že jak občané, tak i stát budou plnit těmto právům odpovídající povinnosti. Samozřejmým úkolem státu je účinně chránit nebo obnovit výkon těchto práv.

Takto chápaná veřejná moc vytváří nutné předpoklady pro existenci demokratického státu. Proto ČSL považuje za své právo i povinnost být aktivní a tvořivou politickou silou ve všech oblastech našeho života.

SPOLEČNOST A ČSL

Československá strana lidová si klade za povinnost usilovat o vytvoření opravdového lidského společenství a podmínek pro to, aby každý člověk mohl žít důstojně a přiměřeně požadavkům doby. Křesťanský světový názor v tomto smyslu podporuje aktivní účast občana na životě společnosti novými účinnými pohnutkami.

Všichni lidé bez rozdílu jsou povoláni působit k pokroku lidstva. Aškoliv každý člověk, přispívá k tomuto pokroku podle míry svého nadání, svých schopností a daných možností, je uskutečňování základního lidského poslání nemožné bez součinnosti všech.

Pokrok chápeme jako všestranný rozvoj lidské osobnosti a společnosti. Proti odcizování člověka takovými formami společenského života, které snižují jeho lidskou důstojnost, proto povedeme neustálý zápas a budeme usilovat o takové lidské vztahy a životní i pracovní prostředí, které zajistí svobodný rozvoj osobnosti a zamezí její duchovní i hmotnou stagnaci.

ČSL chápe současný stav naší společnosti jako pluralitní socialismus. Pluralita vyjadřuje jednotu cílů při mnohosti zájmů, společné odhodlání plně respektovat základní lidská práva a rovnoprávnost všech občanů bez rozdílu světového názoru, bez rozdílu národnostních, bez rozdílu rasové příslušnosti a sociálních skupin.

Lidová strana se podílí a nezbytně se bude podílet na životě našeho státu a na demokratických formách jeho řízení.

Politickou práci uskutečňuje ČSL na všech stupních řízení státu a společnosti parlamentními metodami. Navrhuje samostatné formulace zákonů, nařízení, pracovních norem a usnesení z vlastní iniciativy, k návrhům druhých politických stran vypracovává alternativy a zaujímá stanoviska. Prosazuje takovou důslednou společenskou kontrolu, která by znemožnila jakékoliv porušování demokratických zásad života ve státě a ve společnosti.

ČSL vychází ze zásady, že ústava musí být skutečně demokratická a že zákony státu musí plně obrazet stav života a vývoj společnosti. Skutečným a nejvyšším reprezentantem vůle obyvatel musí být Národní shromáždění jako vrcholný orgán jednotné zastupitelské soustavy.

Jednou ze základních záruk demokratického vývoje našeho státu je rovnoprávnost národů Čechů a Slováků. ČSL bude dbát, aby státoprávní uspořádání naší republiky tuto rovnoprávnost vyjadřovalo.

Ústavní a zákonné záruky jsou nutné rovněž pro uspokojování politických, hospodářských a kulturních potřeb občanů všech ostatních národností a pro respektování potřeb etnických celků.

Pro armádu a všechny složky bezpečnosti požadujeme důslednou kontrolu vojenými a příslušnými samosprávnými orgány. Jen tak mohou příslušníci armády a sborů bezpečnosti požívat všeobecné důvěry a plnit své úkoly při obraně státu a zajišťování bezpečnosti občanů a při ochraně majetku.

Při tvorbě právního řádu budou orgány strany účinně spolupracovat. Ústavní práva a svobody občanů uplatníme v celém rozsahu CHARTY OSN. Všeobecné deklace lidských práv a Paktů o lidských právech. Kromě ostatních nezadatelných lidských práv zdůrazňujeme zvláště právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství, na svobodu přesvědčení a projevu, na svobodu shromažďování a sdružování, na svobodnou volbu povolání a pracovních možností. Jedním z předpokladů dodržování ústavy, zákonů a ostatních platných norem je Ústavní soud, správní soudy a soudy obchodní. Organizace a práce soudů musí být právně upraveny tak, aby zaručovaly soudcovskou nezávislost a objektivní nalézání práva.

V politické praxi považujeme za prvořadý úkol důslednou urychlenou a všestrannou morální i hmotnou rehabilitaci všech osob neprávem postižených v uplynulých dvaceti letech.

Národní frontu chápeme jako politický výraz dobrovolného sdružení především nezávislých, vzájemně si na roven postavených politických stran, jako základnu pro dialog a konfrontaci vlastních hledisek na řešení základních otázek politického vývoje společnosti.

Členové ČSL se svobodně sdružují podle pracovních oborů i podle estetních svých zájmů.

Odborové organizace chápeme jako dobrovolné nezávislé organizace pracujících; jejich zájmy hájí bez ohledu na politickou příslušnost a ideové přesvědčení. Plné uplatnění takto chápaných organizací zajistí právní normy, v nichž budou jasně formulovány povinnosti podniku vůči pracovníkům a práva odborových organizací. Za hlavní smysl činnosti odborových organizací považujeme aktivní prosazování spravedlivých nároků zaměstnanců a důchodců.

Volby do Národního shromáždění, národních výborů a ostatních přímo volených orgánů musí pravdivě vyjedřovat vůli lidu. Proto musí volební zákon dávat voličům možnost rozhodnout se mezi jednotlivými programy nebo mezi jednotlivými kandidáty. Je nezbytné, aby voliči byli včas seznámeni s kandidátkami a s politickou příslušností jednotlivých kandidátů. Volby musí být svobodné, přímé a tajné.

Strana hájí zásadu, že v čele státu a na všech odpovědných místech v jeho řízení musí být charakterní, všestranně schopní a kvalifikovaní lidé.

Za jednu z nezbytných podmínek demokracie považujeme zákonnou úpravu vztahů mezi státem a církvemi, z níž vyvozujeme a proto hájíme právo církví a věřících svobodně projevovat své náboženství nebo víru soukromě i veřejně, a to náboženskými úkony, bohoslužbami a obřady, a právo na svobodnou náboženskou výchovu dětí a na svobodnou výchovu duchovních jednotlivých církví. Pravoplatnými mluvčími církví jsou pouze řádně ustanovení církevní hodnostáři, kteří svobodně vedou správu svěřených obcí.

MEZINÁRODNÍ VZTAHY

ČSL podporuje rovnoprávně styky Československa se všemi zeměmi, které realisticky usilují o mírové řešení mezinárodních problémů. Vědomě navazujeme na pokrokové tradice lidové strany v zahraničně-politické orientaci a stavíme se za smlouvy o přátelství a spolupráci se SSSR a ostatními socialistickými zeměmi. Podporujeme úsilí o normalizaci a rozvoj vzájemných politických, hospodářských a kulturních styků i s ostatními zeměmi na základě rovnocenného partnerství.

Požadujeme normalizaci styků také s Vatikánem, jehož mírová politika je významným přínosem pro dorozumění mezi národy.

Za prvořadě pokládáme otázky světového společenského vývoje, neboť pouze jejich řešení vede k hospodářskému a sociálnímu pokroku, k překonávání obtíží rozvojových zemí, k osvobození národů a k uskutečnění mezinárodního řádu spravedlnosti a rovnosti.

Československá strana lidová bude rozvíjet tvůrčí spolupráci s programově spřázněnými zahraničními politickými stranami a organizacemi v souladu se svými zásadami a tradicemi, aby tak podpořila československou zahraniční politiku a její cíle.

ZÁKLADY SPOLEČNOSTI

Postavení rodiny jako základního článku společnosti má své nejhlubší opodstatnění v křesťanském světovém názoru. Rodina je nenahraditelným prostředím pro šťastný a zdravý vývoj lidské osobnosti a nezbytným předpokladem celého dalšího úspěšného společenského vývoje. Jako záruku obrody rodinného života prosazuje ČSL uskutečňování zásad křesťanské etiky a morálky.

Je nezbytně nutné zvýšit prestiž rodiny a zajistit jí optimální podmínky; týká se to především bytové výstavby a materiální podpory nových manželství. Snižování porodnosti dosáhlo kritického bodu; žádáme proto, aby se Národní shromáždění znovu zabývalo potratovým zákonem a jeho důsledky. Ze všech sociálních hledisek je nutné umožňovat rodinám, aby mohly mít více dětí. To vyžaduje, aby matky početnějších rodin nebyly ekonomicky donucovány vydělečně pracovat. Doseavadní systém rodinných přídatků a daňových úlev neřeší situaci uspokojivě. Děti mají přirozené právo na osobní mateřskou péči. Veřejná zařízení, navíc velmi nákladná, nemohou nahradit rodinné společenství. Jde v této souvislosti o prevenci mravní a citové porušenosti mládeže, která se stala závažným společenským problémem.

Chceme přispět k vytváření optimálních podmínek pro zajištění rodin s dětmi a pro zabezpečení řádného duševního i fyzického vývoje dětí, aby mateřství a výchova dětí byly povýšeny na společenskou úroveň zaměstnání.

Zasazujeme se o skutečné zrovnoprávnění ženy, které vidíme v rovnováze mezi jejím základním posláním v rodině - mateřstvím - a jejím svobodným rozhodnutím pro aktivní účast v

politickém, hospodářském a kulturním životě. Z těchto předpokladů musí vycházet právní úprava postavení matek a žen vůbec v zaměstnání, jakož i úprava jejich sociálního zabezpečení.

Rodina, která se v celém souhrnu svého vnitřního života řídí křesťanskými zásadami, zaručuje rovněž vytváření správných vztahů mezi lidmi. Křesťanský životní styk zabráňuje nesnášenlivosti, sobectví a nespravedlnosti, vylučuje protiprávní zásahy, jednostranně, neodpovědně, utajované posuzování spoluobčanů.

V takto chápaných vztazích mezi lidmi vidí ČSL praktické uplatňování lásky k bližnímu a z ní vyplývající pomoc všem, kdož ji nejvíce potřebují, především starým a opuštěným, sociálně slabým, nemocným a invalidním.

Kromě rodiny je dalším rozhodujícím prostředím pro výchovu a především pro vzdělání mládeže škola. Zasadíme se, aby naše školské zákony navázaly účelným využitím a uplatňováním klasických i moderních pedagogických poznatků na nejlepší tradice československého školství. Každý člověk má právo na co nejlépejší základní vzdělání; střední a vyšší vzdělání musí být stejně přístupné všem. Jedině výběrová diferenciacce podle zájmů a schopností žáků může vést k obrodě a zvyšování naší vzdělanosti.

Proto také doporučujeme reorganizovat školství druhého stupně a obnovit osmileté střední školy. Pro vysoké školy požadujeme plné akademické svobody. Vysoké školy se musí stát středisky svobodného myšlení a bádání. To vše předpokládá posílit autoritu a prestiž učitelů, vyplývající ze zvyšování jejich odbornosti a morální úrovně.

Protože nám otázky mládeže leží zvláště na srdci, budeme podporovat všechny její zájmové organizace, jejichž cílem je výchova morálně, fyzicky i odborně zdatného pokolení. Zvláštní pozornost věnujeme těm organizacím, jejichž cíle jsou v souladu s programem ČSL. Strana bude prosazovat, aby mladí lidé vstupovali do života odpovědně, aby se svobodně mohli začlenit do práce podle svých zájmů a osobních schopností a aby měli podmínky pro založení spořádané rodiny.

KULTURA A VĚDA

V oblasti kultury a vědy chceme připomínat a zdůrazňovat kulturní přínos křesťanských tradic a humánních principů jako kladný podíl na vývoji naší kultury. Jsme tím zavázáni jak před přítomností, tak před příštími generacemi, musíme jim toto bohatství nejen zachovat, ale také rozšířit a prohloubit.

V tvorbě národní kultury, v kulturním a společenském životě a při vytváření životního prostředí plně uplatníme možnosti a schopnosti členů a organizací ČSL. Ve svých tiskových orgánech, v nakladatelství a v kulturních zařízeních a podnikcích připraví ČSL podmínky především pro systematické rozvíjení křesťanské kultury a nových myšlenek vyplývajících z ekumenických snah a moderního pojetí dialogu.

Předpokladem dalšího rozvoje kultury a vědy je zaručení plných tvůrčích svobod; znamená to též v dat tiskový zákon, jímž bude definitivně zrušena jakákoliv forma předběžné cenzury. Za stejně potřebné považujeme co nejširší mezinárodní styky, ideovou a ekonomickou samostatnost všech zájmových a tvůrčích organizací a vybudování optimálních podmínek pro nerušený rozvoj svobodného tvůrčího snažení.

EKONOMIKA

Politickoekonomické praxe minulých let a odklon od morálních hodnot v hospodářské oblasti způsobily vážnou situaci v našem hospodářství. Abychom se v budoucnosti vyvarovali podobných chyb, navrhuje ČSL, aby byly uplatňovány tyto hlavní zásady :

Řízení hospodářství musí v budoucnu vycházet z vědeckých principů vhodných pro podmínky našeho státu, přičemž technické vědy je třeba považovat v oblasti hospodářské za sílu, která musí vyvolat základní změny ve výrobě.

Východiskem veškeré hospodářské činnosti, zejména výroby, se musí stát průzkum trhu, což umožní uspokojování v nejširší míře potřeby obyvatelstva a odstranit výrobu nežádoucího zboží.

ČSL bude usilovat, aby vedoucí místa v podnicích a hospodářských institucích byla svěřována, především na základě konkursů, pracovníkům s potřebnými odbornými a charakterovými vlastnostmi. Zasadí se o nejvhodnější formy účasti pracovníků na řízení podniků.

Na všech pracovištích bude nutné zvyšovat odbornost, odpovědnost a pracovní morálku systémem denivelizovaných mezd a v souladu s tím najít nejvhodnější formu odměny uplatněním spravedlivé rodinné mzdy, stejně jako podílá na výsledcích hospodaření podniků.

V průmyslové výrobě musí být hlavním hlediskem efektivnost a dosahování světových technických i cenových měřítek. V současné době by se měl přednostně rozvíjet spotřební průmysl a ve výrobě by se mělo důsledněji využívat výsledků

vědeckotechnického rozvoje. Podnikům je třeba zajistit relativní samostatnost, svobodu sdružování, integrace a deintegrace, svobodu volby výrobního programu, svobodu tržních vztahů a svobodu financování, aby se vytvořily podmínky pro zdravou konkurenci.

Zásadně jsme pro volné obchodní vztahy s domácími partnery. Aby vzrůstala efektivnost v průmyslu, je třeba vytvořit podmínky pro zdravou soutěž i mezi podniky; proto je nutné omezit na nejmenší míru monopolní výrobu. Pro vyrovnávání různé ekonomické provně oblastí použije stát nástrojů fiskální politiky, zejména daní, subvencí a záruk na úvěry. Dobře řízenou státní finanční politikou bude možno dosáhnout rozmístování výroby tak, aby pracovní příležitost pro muže i ženy byly v rovnováze a aby se tím odstranily disproporce zaměstnání. Jde zejména o oblasti, kde jsou zaměstnávány výlučně ženy, kdežto muži nemají pracovní příležitosti, a opačně.

Velmi tíživě se pociťuje nedostatek drobné výroby, služeb a obchodu. Proto jsme pro umožnění i podporu osobního podnikání v těch odvětvích, pro něž nejsou v socialistickém sektoru vhodné podmínky. Rozvoj tohoto podnikání je třeba usnadňovat a podněcovat rozumnými úvěrovými, daňovými a ostatními nezbytnými opatřeními. Tam, kde to bude výhodné, doporučujeme zakládat samostatná družstva služeb. Družstevní myšlenka má u nás sterou tradici; chceme ji obnovit a navázat na ni v dalším hospodářském vývoji.

Našemu zemědělství přísluší nejvyšší odpovědná úloha, to jest výživa lidu. Aby mohlo své poslání úspěšně plnit, je nezbytně třeba, aby společenská úroveň zemědělců byla úměrná významu jejich práce. Družstevní zemědělská výroba na základě

dobrovolnosti je hlavní formou v roby v zemědělství. Samostatně hospodařící drobné zemědělce však uznáváme a podporujeme jako rovnoprávné partnery družstevního sektoru. Zemědělcům a zemědělským organizacím je nutno zaručit svobodu zájmového sdružování včetně vytvoření vlastní hospodářské a finanční organizace. V sociálním zabezpečení jsme pro zrovnoprávnění všech zemědělců a pracovníky jiných oborů.

V zemědělské výrobě je nutno plně využívat půdního fondu a účelně uplatňovat specializaci. Účinnou pomoc zemědělství vidíme v dodávkách kvalitních zemědělských strojů a mechanismů, které by netrpěly poruchami, a náhradních dílů. Dále musí pomoc spočívat ve vybudování sítě služeb zemědělské výrobě, v dokonalém zásobování kvalitními hnojivy, v pomoci při investiční výstavbě, ve výhodném úvěru a ve stanovení spravedlivých cen zemědělských výrobků.

Plán se musí stát pomocníkem vědeckého řízení celého národního hospodářství a musí zajišťovat rozvoj hospodaření a růst životní úrovně. Nesmí nadále svazovat činnost hospodářských organizací direktivními zásahy.

Pro perspektivu národního hospodářství navrhuje ČSL vypracovat model rozvoje, který by obsahoval :

- rozbor demografických projekcí /vývoj počtu hospodářky činného obyvatelstva a ostatního obyvatelstva/;
- model konečné poptávky na vnitřním trhu /odhad spotřeby při určité úrovni důchodu a cen/;
- model meziodvětvových a mezioborových vztahů, který by měl zahrnovat úroveň výroby potřebnou pro uspokojení poptávky, potřebu pracovních sil a investic.

V současné době bude ČSL posilovat ekonomickou reformu, obnovující v podmínkách společenského vlastnictví nezbytné svobody spotřebitelů a výrobců a objektivní základ plánu v tržních vztazích; s tím souvisí prosazování úspornosti, efektivnosti a řádu v uvolněné ekonomické sféře.

Vážná situace v národním hospodářství vyžaduje také najít správný poměr mezi tvůrci společensky užitečných a potřebných hodnot hmotných i duchovních a těmi, kteří se na jejich tvorbě neúčastní a často zbytečnou a neproduktivní prací snižují úroveň národního důchodu.

ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

Chceme zajišťovat hospodářské, sociální i kulturní práva člověka, nezbytná pro jeho důstojnost a svobodné uplatnění. Chceme vytvořit podmínky, v nichž by životní úroveň odpovídala úrovni výroby a tvorby hodnot a společnost optimálně využívala výsledků výroby k všestrannému rozvoji lidské osobnosti.

Zajištění životní úrovně ovšem nelze omezit jen na osoby v produktivním věku, nýbrž je třeba zabezpečit důstojné životní podmínky bez rozdílu i všem občanům, kteří již pracovní proces opustili. Právě tak je zapotřebí zajistit optimální podmínky pro dokonalou přípravu mládeže, která do produktivního věku teprve vstoupí. Budeme systematicky podporovat rozvoj a zlepšení péče o zdraví lidu, a to zejména pokud jde o základní zdravotní služby. Na úseku zdravotnictví jsme pro nekompromisní v lučování neosobního, formálního vztahu k nemocným.

V souladu s obecnými tendencemi vývoje hospodářství usilujeme o zkracování pracovní doby důsledným uplatňováním nové techniky bez negativních důsledků pro lidské zdraví a pro mzdový vývoj. Zvláště pak důrazně žádáme, aby v případě, že se výroba mění nebo ruší, měl pracovník možnost získat přiměřené zaměstnání, aby nebyl neúměrně poškozen a aby změnu počítal co nejméně.

Dalším naléhavým úkolem je uspokojivě vyřešit bytovou otázku. Je třeba hledat všechny možnosti a vytvářet podmínky k zajištění družstevní a individuální bytové výstavby, i za cenu omezení nových staveb v průmyslu a všech ostatních investic, které nejsou za současného stavu nezbytné. Zároveň se zvýšenou výstavbou bytů je nutno budovat sítě obchodu, služeb, dopravy a spojů.

K životní úrovni patří ovšem i zlepšování pracovního prostředí, péče okulturu, cestování, úroveň výživy, odívání, služeb i bydlení. Jsme pro náležitou péči o kulturní a historické hodnoty, pro ochranu přírody před necitlivými a škodlivými zásahy civilizace. Budeme prosazovat, aby veškerá investiční výstavba byla esteticky zaměřena v harmonickém souladu s prostředím. Zasadíme se též o zlepšení podmínky pro využití volného času.

Uplatňujeme požadavek, aby zabezpečení občanů v nemoci, invaliditě, ve stáří a při nezaviněné ztrátě zaměstnání bylo zajištěno fondovým hospodařením v sociálně pojišťovacích institucích. Budeme usilovat, aby důchody byly v souladu s cenovou hladinou základních životních potřeb.

Protože je nezbytné všech území našeho státu hospodářsky využívat, musíme i v budoucnosti věnovat zvláštní pozornost a podporu hospodářství v málo osídlených pohraničních oblastech,

životní úrovní osídlenců, ekonomických otázkám zemědělství, zejména temaniích státních statků, průmyslu, obchodu, služeb a ostatních odvětví.

PRÁCE STRANY

Československá strana lidová uskutečňuje svůj program ve třech základních oblastech :

- a) v činnosti výchovné, soustředěné především na výchovu členů a poslání strany ve společnosti;
- b) v činnosti organizační, zaměřené na aktivní účast členů v politickém, hospodářském a kulturním životě. Zároveň hájí zájmy všech členů, kteří sympatizují s jejím programem;
- c) v účasti na správě státu, na které se podílejí členové strany jako funkcionáři národních v boru, všech stupňů, poslanci Národního shromáždění a členové ústředních státní orgánů a vlády. Výkon funkcí vychází z vědomí odpovědnosti vůči všem členům.

Členové strany se mohou v rámci ČSL sdružovat podle sociálních a odborných zájmů, tvořit vlastní složky, např. mládeže, žen, zemědělců, dělníků, vědeckých pracovníků, kulturních pracovníků.

Aby byla zajištěna odborná stanoviska k různým hospodářským, sociálním a politickým otázkám, vytvářejí stranické orgány podle potřeby své odborné poradní sbory a pracovní skupiny.

ČSL svobodně publikuje a propaguje své názory na vnitrostátní a zahraniční otázky. K tomu používá vlastních publikačních forem a podle zásady rovnoprávnosti i všech veřejných a hromadných sdělovacích prostředků.

Členem ČSL může být každý plnoprávní občan ČSSR, který souhlasí s programem strany a se zásadami vnitrostranické demokracie. Právem každého člena ČSL je volit funkcionáře strany, být volen do stranických funkcí a spolurozhodovat o činnosti strany v jejich příslušných orgánech.

Dále je právem každého člena ČSL uplatňovat se ve veřejných funkcích podle svých schopností a stupně odbornosti; při výkonu veřejných funkcí je jeho povinností hájit zájmy obecného blaha v souladu s programem strany.

Z těchto důvodů je nezbytné, aby ČSL systematickým náborem členů rozšiřovala svou základnu a budovala co nejhustší síť stranických organizací v místech i na pracovištích. Členy bude strana vychovávat a vést k tomu, aby na všech úsecích veřejného života a řízení státu přispívali k rozvoji svobod a práv každého jednotlivce a tím sloužili prospěchu celé společnosti.

Práva a povinnosti členů strany, jakož i práci s mládeží podrobně upravuje organizační řád ČSL.

ZÁVĚR

Uskutečňováním tohoto programu a veškerou svou prací se členové ČSL zavazují účinně pracovat pro demokratický rozvoj ČSSR, pro její politický, hospodářský, kulturní a morální růst, pro zvyšování její národní svrchovanosti a zahraniční autority.

Předložený program vychází ze současného stavu naší společnosti. Změny a doplňky jsou podmíněny jejím dalším vývojem a rozhoduje o nich sjezd strany.

Dne .....

Sekretariátu ČSL

v .....

Chci se stát členem Čs. strany lidové a žádáme o zaslání členské přihlášky na níže uvedou adresu :

Jméno .....

Bydliště .....

Zde oddělte a vložte do obálky s adresou příslušnému sekretariátu.